

ปัจจัยทางชีวิตสังคมที่พหุร่วมกับอารมณ์เศร้าของสตรีที่มาใช้บริการ
ที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

นางสาวกัลยา แซ่เอี้ยว

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาจิตเวชศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-634-607-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**Bio-Psychosocial Factors Co-existed With Depression In Women Attending
Menopausal Clinic At Chulalongkorn Hospital**

Miss Kallaya Euw

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Science

Department of Psychiatry

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic year 1996

ISBN 974-634-607-5

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

กัลยา แซ่เขี้ยว : ปัจจัยทางชีวจิตสังคมที่พบร่วมกับอารมณ์เศร้าของสตรีที่มาใช้บริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ (Bio-Psychosocial Factors Co-Existed With Depression In Women Attending Menopausal Clinic At Chulalongkorn Hospital)

อ. ที่ปรึกษา : ร.ศ. พญ. ดวงใจ กสานติกุล, 119 หน้า. ISBN 974-634-607-5

การวิจัยเชิงพรรณานี้มี วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยทางชีวจิตสังคมที่พบร่วมกับอารมณ์เศร้า และเพื่อศึกษาความชุกของอารมณ์เศร้าของสตรีที่มาใช้บริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาล จุฬาลงกรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้มารับบริการรายใหม่ อายุ 40-59 ปี จำนวน 113 ราย ระหว่างเดือน มิถุนายน ถึง กันยายน 2539 โดยใช้แบบวัดอารมณ์เศร้า CES-D (Center For Epidemiologic Studies-Depressive Symptomatology Scale) และแบบสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องปัจจัยต่างๆที่พบ ร่วมกับอารมณ์เศร้า

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่พบร่วมกับอารมณ์เศร้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่

1.1 ปัจจัยด้านความรุนแรงของอาการในวัยหมดประจำเดือน (ที่ระดับ.01)

1.2 ปัจจัยด้านเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต การสนับสนุนทางสังคม ลักษณะบุคลิกภาพ ที่สทนคติต่อการหมดประจำเดือน (ที่ระดับ.001)

2. ความชุกของอารมณ์เศร้าของสตรีที่มาใช้บริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เท่ากับร้อยละ 31

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... จิตเวชศาสตร์
..... สุขภาพจิต
สาขาวิชา .....
..... 2539
ปีการศึกษา .....

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

C745135 : MAJOR MENTAL HEALTH
KEY WORD : DEPRESSION / MENOPAUSE

KALLAYA EUW : BIO-PSYCHOSOCIAL FACTORS CO-EXISTED
WITH DEPRESSION IN WOMEN ATTENDING MENOPAUSAL CLINIC
AT CHULALONGKORN HOSPITAL.
THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. DUANGJAI KASANTIKUL, M.D.,
119 pp. ISBN 974-643-607-5

The objective of this descriptive research was to study bio-
psychosocial factors co-existed with depression and prevalence of
depression in women attending menopausal clinic at Chulalongkorn
Hospital. There were new cases of 113 women, age 40-59 years
visiting menopausal clinic at Chulalongkorn Hospital during
June-September 1996. CES-D (Center for Epidemiologic Studies-
Depressive Symptomatology Scale) and interviewing forms regarding
psychosocial factors were used as the measurements.

The results of the study showed that:

1. Factors that had been significantly co-existed with
depression in women attending menopausal clinic at
Chulalongkorn hospital were :

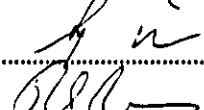
1.1 Severity of menopausal symptoms (at .01 level).

1.2 Life stress events, social support, personality
and attitude toward menopause (at .001 level).

2. The prevalence of depression (cut of score at 16) in
women attending menopausal clinic, Chulalongkorn Hospital was 31
percent.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... จิตเวชศาสตร์
สาขาวิชา ..... สุขภาพจิต
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาช่วย .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ดวงใจ กสานติกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิงนันทิกา ทวิชาชาติ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง กอบจิตต์ ลิมปพยอม ที่ได้กรุณาให้ความรู้ แนวคิด ในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่อย่างดีมาตลอด ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง ภิรฉัตร สุขนธาภิรมณ์ ประธานกรรมการสอบ และรองศาสตราจารย์ แพทย์หญิง สุมนา ชมพูทวีป ที่ได้สละเวลามาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิง สุวีทนา อารีพรรค ศาสตราจารย์นายแพทย์ อเนก อารีพรรค อาจารย์พวงสร้อย วรกุล อาจารย์สุขเจริญ ตั้งวงศ์ไทย ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบความตรงตามโครงสร้างของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความกรุณาจากเจ้าหน้าที่ทุกท่านที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ที่ให้ความร่วมมืออย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจนสำเร็จลุล่วงอย่างดี

กัลยา แซ่เฮี้ยว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่

I บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	7
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย.....	11
ข้อจำกัดในการวิจัย.....	11

2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิหคประจำเดือน และความหมายของวิหคประจำเดือน.....	12
กลไกการหคประจำเดือน.....	14
กลุ่มอาการของการหคประจำเดือนในหญิงวิหคประจำเดือน.....	16
อารมณ์เศร้า.....	22

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
อารมณ์เศร้าในหญิงวัยหมดประจำเดือน.....	23
ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอารมณ์เศร้าในหญิงวัยหมด ประจำเดือน.....	26
สาเหตุการเกิดอารมณ์เศร้าในหญิงวัยหมดประจำเดือน.....	28
บทที่	
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
รูปแบบการวิจัย.....	45
ประชากรและตัวอย่าง.....	45
ขนาดกลุ่มตัวอย่าง.....	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	47
การหาความตรงตามโครงสร้าง.....	51
การตรวจสอบความเชื่อถือได้.....	52
การรวบรวมข้อมูลในการวิจัย.....	53
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิจัย	
หมวดที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ศึกษา.....	55
หมวดที่ 2 ข้อมูลทางชีวภาพของประชากร ที่พบร่วมกับการเกิด อารมณ์เศร้าในหญิงวัยหมดประจำเดือน.....	65
หมวดที่ 3 ข้อมูลทางจิตสังคมที่พบร่วมกับการเกิดอารมณ์เศร้า ในหญิงวัยหมดประจำเดือน.....	74
5 อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	
อภิปรายผลการวิจัย.....	82

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปผลการวิจัย.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	91
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	92
รายการอ้างอิง.....	93
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	102
ภาคผนวก ข คะแนนเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต.....	116
ประวัติผู้วิจัย.....	119

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงอายุเฉลี่ยของประชากร จำแนกตามเพศชายหญิง ปี2538-2563.....	4
2 แสดงการเปลี่ยนแปลงของฮอโมนและรูปแบบของประจำเดือนในหญิงวัย หมดประจำเดือน.....	16
3 แสดงอาการทางจิตประสาทของหญิงที่เข้าสู่วัยหมดประจำเดือน.....	19
4 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ต่อเดือน สภาวะสุขภาพ ประวัติการเจ็บ ป่วย ด้วยโรคอารมณ์เศร้าในครอบครัว ลักษณะการมีประจำเดือน.....	57
5 แสดงความชุกของอารมณ์เศร้าของสตรีที่มารับบริการที่คลินิก วัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	60
6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากร กับอารมณ์เศร้าของสตรี ที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือนโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	63
7 แสดงจำนวนและร้อยละของอาการของ วัยหมดประจำเดือน จำแนกตาม อาการของการหมดประจำเดือนที่เป็นปัญหาต่อสุขภาพ.....	65
8 แสดงจำนวนและร้อยละของอาการวัยหมดประจำเดือน ตามลักษณะการมี ประจำเดือนหญิงวัยหมดประจำเดือนของสตรีที่มารับบริการที่คลินิก วัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	67
9 แสดงจำนวนและร้อยละของสตรีที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำแนกตามระดับความรุนแรงของอาการ ในวัยหมดประจำเดือน.....	68
10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความรุนแรงของอาการในกลุ่มอาการวัย หมดประจำเดือนกับอารมณ์เศร้าของสตรีที่มารับบริการที่คลินิก วัยหมดประจำเดือนโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	69

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่	หน้า
11 แสดงความสัมพันธ์ของระดับฮอโมนเอสโตรเจน กับอารมณ์เศร้าของสตรี ที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	70
12 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับฮอโมนเอสโตรเจน จำแนกตามลักษณะการ มีประจำเดือน.....	71
13 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของระดับ ฮอโมนเอสโตรเจนโดยจำแนกตามลักษณะการมีประจำเดือน.....	72
14 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับฮอโมนเอสโตรเจนกับอารมณ์เศร้าของสตรี ที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ โดยจำแนกตามลักษณะการมีประจำเดือน.....	73
15 แสดงจำนวนและร้อยละของเหตุการณ์ความเครียดในชีวิต 1 ปีที่ผ่านมา ของสตรีที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	74
16 แสดงความสัมพันธ์ของปัจจัยทางจิตสังคม กับอารมณ์เศร้าของสตรี ที่มารับบริการที่คลินิกวัยหมดประจำเดือน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์.....	77
17 แสดงเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เหตุการณ์ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม ทักษะการรับมือการหมดประจำเดือน ความรุนแรงของอาการวัยหมดประจำเดือน และลักษณะบุคลิกภาพ.....	78
18 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุแบบขั้นตอนของอารมณ์เศร้า กับเหตุการณ์ความเครียด การสนับสนุนทางสังคม ทักษะการรับมือการหมดประจำเดือน.....	79

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงระยะต่างๆในวัยเสื่อมของระบบสืบพันธุ์.....	13
ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างความเครียดในชีวิตกับการสนับสนุนทางสังคม.....	42

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย